

Teadussüsteemi programm 2027-2030

Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoides Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele
Valdkonna arengukava	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE arengukava)
Programmi nimi	Teadussüsteemi programm
Programmi eesmärk	Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine.
Elluviimise periood	2027–2030
Peavastutaja	Haridus- ja Teadusministeerium (HTM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (ETAG)

Hetkeolukorra analüüs ja olulised tegevused

Eestis on aastakümnete jooksul välja kujunenud teadussüsteem, kus rahastus põhineb suuresti tulemus- ja konkurentsipõhistel kriteeriumitel. Selline rahastusmudel on Eesti teaduse rahvusvahelist nähtavust ja konkurentsivõimet tugevalt toetanud – meie teadlased publitseerivad aktiivselt, teadusartiklite kvaliteet on hea, osavõtt rahvusvahelises koostöös ja edukus EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis on kõrged. Euroopa struktuuritoetusi ja riigieelarve vahendeid on kasutatud selleks, et uuendada ülikoolide ja teadusasutuste hooneid ja laboreid, mis toetab rahvusvahelist ja erasektoriga koostööd veelgi. Konkurentsipõhine süsteem on seega seni Eestis väga hästi toiminud, tagades tugeva rahvusvahelise lõimituse ja nähtavuse. Teisalt on Eesti konkurentsipõhise rahastuse osakaal tõusnud mahtudeni, mis ohustab süsteemi jätkusuutlikkust. Seetõttu on lähiaastate eesmärk suurendada teadus- ja arendustegevuse rahastuse stabiilsust ning institutsionaalse rahastamise osakaalu.

Teadussüsteemi suurimad väljakutsed on järgmised:

- Seoses riigieelarve kärbetega langes teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamine teist aastat järjest alla 1% SKP-st. 2024. ja 2025. a moodustas teaduse ja innovatsiooni rahastus 0,96% SKP-st. 1% hoidmise kokkulepe on ohus ka järgnevatel aastatel, mis seab ohtu arengukavas seatud eesmärkide saavutamise ning teadus- ja arendustegevuse ühiskondliku ja majandusliku mõju suurendamise. Et tagada alustatud muutuste mõju, on vaja edaspidi tagada rahastamise jätkumine kokkulepitud 1% SKPst tasemel.
- Teadussüsteemi jätkusuutlikkust ohustab piisava järelkasvu puudumine. Kuigi teadus- ja arendustegevusega hõivatud 25-44 aastaste töötajate arv on Statistikaameti andmetel viimase kümne aasta jooksul kasvanud ligi 500 inimese võrra, siis ETIS-e andmetel on kuni 40 aastaste

publitseerivate teadlaste arv vähenenud ligi 800 inimese võrra. Viimasel kahel õppeaastal on doktorantide koguarv pärast 2023/24 õppeaastani kestnud langustrendi taas kasvanud, kuid välisüliõpilaste osakaal püsib kõrge - kahel viimasel õppeaastal moodustasid välisüliõpilased 35% kõigist doktorantidest. 2024/25 õppeaastal kaitsti 292 doktorikraadi, neist 143 (49%) välisdoktorantide poolt. Eesti keelt valdavate doktorantide osakaalu vähenemine seab ohtu nii eestikeelse kõrghariduse kui ka teadussüsteemi ja teadmussiirde kestlikkuse.

- Doktorikraadiga spetsialistidel on endiselt vähe rakendust väljaspool akadeemiat, mis piirab teadustulemuste jõudmist ühiskonda ja majandusse. Madal rakendatus peegeldab nii vähest nõudlust teadus- ja arendustegevuse järele kui vajadust kohandada doktoriõpet ühiskonna ootustega.
- Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni süsteem on jätkuvalt killustunud ja projektipõhine. Uute toetusmeetmete ja rahvusvahelise rahastuse kasv on suurendanud teadusrahastuse võimalusi, kuid ka kaasrahastamise vajadust ja halduskoormust. See piirab teadustöö järjepidevust ja paindlikku reageerimist ühiskonna vajadustele. Väljakujunenud süsteem vajab terviklikku ülevaatumist ja muutuva keskkonnaga kohandamist.
- Kvaliteetseks teadus- ja arendustegevuseks nii akadeemilises sektoris kui väljaspool seda on vaja heal tasemel teadustaristut. Riigi huvides on kindlustada riikliku tähtsusega teadus- ja arendustaristu optimaalne kasutus ja jätkusuutlik majandamine ning seetõttu on oluline tagada ligipääs taristule nii teadusasutustele, kõrgkoolidele kui ettevõtetele ja avalikule sektorile. Teadustaristu avatud kasutamist võivad piirata nii riigiabi reeglid kui ka teadus- ja arendusasutuste vähenenud huvi pakkuda taristu abil teenuseid era- ja avalikule sektorile.
- Teadus- ja arendustegevuse kõrge kvaliteedi ja konkurentsivõime tagamiseks on Eestile kui väikesele riigile oluline võimendada Eestis loodud teadmust ning teadus- ja arendustegevusi rahvusvahelises teadmusloomes ja -võrgustikes osalemise kaudu. Nii tagatakse maailma eesliiniteadmiste ja tehnoloogiaarenduste jõudmine Eestisse ja panustatakse Eestis loodud teadmusega maailma tippteadusesse. Tugevdamist vajab Eesti teadlaste võimekus võtta rahvusvahelistes tegevustes juhtroll, sh tuleb kasvatada Eesti teadlaste aktiivsust konsortsiumide moodustajate ja projektide koordineerijatena ning kaasata uusi sihtrühmi. Samuti on vaja soodustada Eesti teadlaste aktiivsemat osalemist rahvusvaheliste tipptasemel teadusrahastuse (näiteks Euroopa Teadusnõukoja grandid) taotlemisel.

Olulised tegevused:

- Jätkatakse ülikoolide ning avalik-õiguslike ja riigi teadus- ja arendusasutuste tegevustoetusega. Tegevustoetus on mõeldud asutustele nende teadus- ja arendustegevuse eesmärkide täitmiseks ning avaliku hüve loomiseks. 70% tegevustoetusest eraldatakse baasosana, mis põhineb eelmiste aastate toetuse mahul, ning 30% tulemusnäitajate alusel. Alustatakse ettevalmistustega tegevustoetuse andmete kogumise ja arvestuse üleviimiseks Eesti Teadusinfosüsteemi.
- 2026. a alustati ettevalmistusi kõrgkoolide kõrghariduse ning teadus- ja arendustegevuse terviklikule rahastusmodelile (nn plokkrahastus) üleminekuks, millega jätkatakse 2027. a. Plokkrahastuse eesmärk on vähendada kõrgkoolide rahastamise killustatust ning projektipõhise rahastuse osakaalu. Plokkrahastusega tugevdatakse institutsionaalset püsirahastust ning muudetakse selle kasutamine kõrgkoolide jaoks paindlikumaks.
- Noorteadlaste järelkasvu kindlustamiseks jätkatakse doktorantide palkamist nooremteaduri ametikohtadele (doktoriõppe reform). Alates 2026. aastast suurenes riigi rahastatud uute doktoriõppekohtade arv 300-lt 350-le aastas. Lisaks ülikoolides töötavatele nooremteadur-doktorantidele jätkatakse doktorantide ametikohtade toetamist ka avalik-õiguslikes ja riigi teadus- ja arendusasutustes. Doktoriõppe reform loob eeldused teadus- ja arendustöötajate arvu kasvuks, mis on vajalik teaduspõhise ühiskonna ja majanduse arenguks.
- Jätkatakse riiklike uurimistoetuste rahastamisega ning teaduse tippkeskuste toetamisega. Antud meetmed moodustavad olulise osa teadussüsteemi akadeemilist vabadust toetavatest

rahastusmeetmetest, mille puhul saavad teadlased valida teadusprojekti teema ja probleemipüstituse. Lisaks toetavad riiklikud uurimistoetused teadlaste karjäärimudelit. Järeldoktorigrant, stardigrant ning rühmagrant on mõeldud eri teadlaskarjääri etappides olevatele teadlastele.

- Jätkatakse riikliku tähtsusega teadustaristu toetamisega teekaardi alusel ning teadusraamatukogude ja teadusinformatsiooni hankimise toetamisega. Riikliku tähtsusega teadustaristu toetamise eesmärk on tõsta taristu teaduspõhiste teenuste taset ja jätkusuutlikkust ning suurendada teadustaristu teenuste kättesaadavust era- ja avalikule sektorile.
- Jätkatakse ülikoolide ning teadus- ja arendusasutuste teaduseetika ja teadusjulgeoleku võimekuse tugevdamist. Eesti Teadusagentuuri juures jätkavad tegevust teaduseetika komitee ning teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon. Samuti jätkatakse Eesti teadusjulgeoleku põhimõtete väljatöötamist ja rakendamist.

Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava

Programm panustab Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (TAIE arengukava) järgmiste mõõdikute täitmisel¹:

Üldeesmärk	Mõõdik*	Viimane tegelik tase	Sihttase 2035
Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.	Riigieelarves kavandatud TA rahastamine osakaaluna SKP-st (%) Allikas: Riigieelarve ja RE seletuskiri	0,96 (2025)	≥1
	Erasektori TA kulutuste tase SKP-st (%)** Allikas: Statistikaamet	1,2 (2024)	2
	Nominaalne tööjõutootlikkus EL-27 keskmisest (%) Allikas: Eurostat	77,5 (2023)	110
	Koht Euroopa innovatsiooni tulemustabelis (koht tulemusrühmas) Allikas: Euroopa Komisjon	Tugev innovaator 11. koht (2025)	Innovatsiooni liider

*Mõõdikute metoodikat on kirjeldatud TAIE arengukavas.

** Vastavalt TAIE metoodikale mõõdetakse ettevõtlussektori TA kulutuste osakaalu (BERD, Statistikaamet tabel TD052)

Programmi eesmärk: Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine

Teadussüsteemi programmi ülesanne on **tagada Eesti teaduse üldine toimevõime, sh kõigi eluvaldkondade vajadusi arvestava teadussüsteemi toimimist tagava keskkonna kindlustamine ja teadusvaldkonna üldise võimekuse kasvatamine**. Programmi tegevustega tagatakse, et Eestis on oluliste eluvaldkondade vajadusi arvestav kõrgetasemeline, arenev ja valdkondlikult mitmekesine teadussüsteem. Selleks tuleb luua teadusasutuste edukat toimetulekut toetav keskkond, sh suurendada alusuuringute rahastamist, milleta ei saa sündida uusi teadmisi ega tehnoloogiaid. Keskse kohal programmis on ka teadlaste töötingimuste parandamine, teadlaste järelkasvu tagamine,

¹ TAIE arengukava eesmärgi ja mõõdikute täitmisel panustavad kolm programmi, millest üks on teadussüsteemi programm. Lisaks teadussüsteemi programmile rakendatakse ka teadmussirde programmi (HTM ja MKM ühisprogramm) ja ettevõtluskeskkonna programmi (MKM). Arengukava üldeesmärgi saavutamise ja mõõdikute seire toimub tulemusvaldkonna aruandluse raames ega hakka kajastuma programme tasandil.

rahvusvahelises teaduskoostöös osalemine ning uute teadmiste jõudmine kõrgharidusse ja selle kaudu tööturule.

	Tegelik			Sihtase				
Programmi mõõdikud	2023	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030
10% maailmas enamtsiteeritud teadusartikli hulka kuuluvate Eesti artiklite osakaal (%)* <i>Allikas: Euroopa innovatsiooni tulemustabel</i>	8,8	10,5		9,2	9,7	9,9	10,3	10,7
Positiivselt evalveeritud TA-asutuste lepingulise teadus- ja arendustegevuse maht akadeemilise töötaja kohta (maht eurodes)* <i>Allikas: Baasfinantseerimise alusandmed, Statistikaamet</i>	39 271			39 278	42 417	43 900	44 770	45 640

*Mõõdikute metoodikat on kirjeldatud TAIE arengukavas.

Mõõdik „10% maailmas enamtsiteeritud teadusartikli hulka kuuluvate Eesti artiklite osakaal (%)“ võimaldab mõõta Eesti teadustulemuste rahvusvahelist mõjukust ja kvaliteeti. Mõõdik võimaldab hinnata teadussüsteemi eesmärgi „Eesti teadus on kõrgetasemeline“ saavutamist.

Mõõdikuga „Positiivselt evalveeritud TA-asutuste lepingulise teadus- ja arendustegevuse maht akadeemilise töötaja kohta (maht eurodes)“ võimaldab hinnata teadus- ja arendusasutuste koostöö mahtu era- ja avaliku sektoriga ning akadeemiliste töötajate keskmist panust teadus- ja arendusteenuste pakkumisel. Mõõdik võimaldab hinnata teadussüsteemi eesmärgi „Eesti teadus on mõjus“ saavutamist.

Programmi rahastamiskava (tuhandetes eurodes)	Eelarve	Eelarve prognoos		
	2027	2028	2029	2030
1.Teadussüsteemi baasvõimekus	-198 195	-214 767	-233 344	-200 355
Investeeringud	-100	-100	-100	-100
2.Teadustaristu	-8 487	-18 546	-14 063	-14 439
Programmi kulud kokku	-206 781	-233 413	-247 507	-214 894

Programmi tegevused

Tegevus 1. Teadussüsteemi baasvõimekus

Tegevuse eesmärk on toetada ülikoolides, teadus- ja arendusasutustes ning evalveeritud rakenduskõrgkoolides tehtavat teadus- ja arendustegevust ning teadussüsteemi toimimist toetavaid tegevusi, sh tagada võimalused osalemiseks rahvusvahelises teaduskoostöös.

Programm koondab tegevusi, mis toetavad **teadussüsteemi üldist toimimist ning ülikoolide ja teadusasutuste strateegilist arengut**. See hõlmab uute teadmiste, tehnoloogiate ja ideede loomiseks vajalike (alus)uuringute toetamist, teadlaste töötingimuste parandamist ning teadlaskonna järelkasvu ja noorte teadlaste arengu tagamist.

Programmi tegevuste elluviimisel on keske tähtsusega kaks põhiinstrumenti: **tegevustoetus ja uurimistoetused**, mis loovad stabiilse aluse kogu teadustegevusele. Lisaks toetatakse programmist tipptasemel uurimisrühmade Eesti-sisest ja rahvusvahelist koostööd **teaduse tippkeskustes** (sh EL *Teaming* meetme tippkeskustes). **Teadlaste järelkasvu** tugevdamiseks toetab riik doktorantide staatuse muutmist üliõpilasest teadustöötajaks. **Teaduse populariseerimise ja teadushariduse** tegevused aitavad tuua teadust ja tehnoloogiat lähemale inimestele, eriti noortele. Nende tegevuste eesmärk on äratada ja hoida huvi teadusvaldkonna vastu ning edendada teadusliku mõtteviisi levikut ühiskonnas laiemalt. Et tagada eesti hariduse, keele ja kultuuriruumi kestlikkus, toetatakse **eesti keele, kultuuri, ühiskonna ja haridusega seotud uuringuid**. Et kindlustada teadus- ja arendustegevuse kõrge kvaliteet ja konkurentsivõime, toetatakse **osalemist rahvusvahelises teadmusringluses**. See hõlmab teadlasmobiilsust, koostööd rahvusvahelistes võrgustikes, EL ühisalgatustes ja programmides, partnerlusi ja koostööd kolmandate riikidega. Samuti panustatakse Eesti teaduse rahvusvahelisse tutvustamisse ja turundamisse.

Tegevuse mõõdikud	Tegelik		Sihttase				
	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030
Kõrgetasemeliste publikatsioonide arv teadlaste ja inseneride arvu kohta <i>Allikas: Eesti Teadusinfosüsteem (ETIS), Statistikaamet</i>			1,4	1,4	1,4	1,42	1,43
Teaduse mitmekesisuse mõõdik				<i>Metoodika, alg- ja sihttase on väljatöötamisel.</i>			
Eesti edukus EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Euroopa Horisont: koht riikide võrdluses võidetud lepingute mahu alusel SKP kohta, % EL keskmisest, kusjuures EL = 100 <i>Allikas: eCorda, Eurostat</i>	3. koht riikide võrdluses (296)		Top 5	Top 5	Top 5	Top 5	Top 5
EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Euroopa Horisont projektides osalevate Eesti organisatsioonide arv <i>Allikas: eCorda</i>	186		143	212	256	270	284

Teenus 1.1. Teadus- ja arendustegevuse põhiinstrumentide rakendamine

Eesmärgiks on TA-tegevuse põhiliste rahastusinstrumentide rakendamine kooskõllaliselt ajutise iseloomuga tõukefondide investeringutega, et saavutada TAI süsteemi kestlikkus ja loodud võimekuse realiseerumine.

Teadusasutuste teadus- ja arendustegevuse toetamine, sh:

- **Teadus- ja arendusasutuste tegevustoetus.** Toetust antakse teadus- ja arendusasutustele, ülikoolidele ja evalveeritud rakenduskõrgkoolidele teadus- ja arendustegevuse eesmärkide täitmiseks ja avaliku hüve loomiseks, sh riigisise ja -välise projektide kaasfinantseerimiseks, uute uurimissuundade avamiseks, akadeemilise karjäärimudeli väljatöötamiseks ja rakendamiseks ning taristusse investeerimiseks.
- **Nooremteadurite palgatoetus (doktoriõppe reform)** teadlaste järelkasvu kindlustamiseks. Doktorantidele tagatakse ülikoolides nooremteadurite positsioon, mis kindlustab neile töölepinguga seotud sissetuleku ja sotsiaalsed tagatised.
- **Riigi ja avalik-õiguslike teadus- ja arendusasutuste nooremteadur-doktorantide palgakulude toetamine.** Toetuse eesmärk on pakkuda nooremteadur-doktorantidele võimalust koostada doktoritöö evalveeritud teadus- ja arendusasutustes töötades ning suurendada doktorantide kaasatust evalveeritud TA-asutuste uurimistegevusse.
- **Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala rakenduskõrgkoolide teadus- ja arendustegevuse toetus** rakenduskõrgkoolide teaduspõhise kvaliteetse kõrgharidusõppe arendamiseks ja rakenduskõrgkoolide teadus- ja arendusvõimekuse kasvatamiseks.

Konkurentsipõhiste uurimistoetuste tagamine, sh:

- **Uurimistoetused** teadus- ja arendusasutuses, ülikoolis või evalveeritud rakenduskõrgkoolis töötava isiku või uurimisrühma kõrgetasemelise teadus- ja arendustegevuse projekti elluviimiseks sh järeldoktori teadustöö toetamiseks eraldatav toetus.
- **Teaduse tippkeskuse toetus** Eesti silmapaistvalt kõrgel tasemel uurimisrühmade koostööks antav toetus, mille eesmärk on otsida lahendusi kõrge riski ja suure kasupotentsiaaliga teadusküsimustele Eestile olulistes valdkondades.

Teenus 1.2. Teadussüsteemi tugiteenuste pakkumine

Viiakse ellu tegevusi teadussüsteemi üldise toimimise kindlustamiseks, sh kaetakse TAI süsteemi tegevuskulud.

Teadussüsteemi koostööpartnerite toetamine, sh:

- **HTM-i valitsemisala TA-asutuste tegevuskulud**
- **Eesti Teaduste Akadeemia (ETA)** tegevustoetus (sh uurija-professorite rahastamine)
- **Muud tegevused ja kulud** (sh riigi TA-asutuste muude tulude arvel tehtavad kulud, kaudsed kulud)

Teadussüsteemi haldamise tegevuste toetamine, sh

- **Eesti Teadusagentuuri (ETAG)** tegevustoetus

Teaduskommunikatsiooni ja teaduse populariseerimise toetamine, sh

- **Teaduskeskus AHHA** tegevustoetus
- **Riiklikud teaduspreemiad**
- **Teaduse populariseerimise projektikonkurss ja teadustööde riiklike konkursside preemiad**
- **“Teame 3.0”** raames toetatakse nelja tegevust: teadusteemade tutvustamine laiemale avalikkusele; teadusliku maailmavaate kujundamine ja seostamine LTT karjäärivalikuga kõigil haridustasemetel; uurimusliku õppe juhendajate võimestamine ning teaduskommunikatsiooni ja teaduse populariseerimise edendamine.

Eesmärk on tagada teadlastele ja teadusasutustele võimalused osalemiseks rahvusvahelises teaduskoostöös. Osalemine rahvusvahelises teadmusloomes on vältimatu osa teadus- ja arendustegevuse kõrge kvaliteedi ja konkurentsivõime tagamisest, andes Eesti teadlastele võimaluse olla kursis teaduse arengutega maailmas ja jagada oma teadustulemusi, leida koostööpartnerid ja otsida koos nendega lahendusi Eesti ja maailma ees seisvatele väljakutsetele. Meetmesse on koondatud tegevused, mis toetavad osalemist rahvusvahelises teadmusringluses, sh teadlasmobiilsust, osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja EL ühisalgatustes, programmides, partnerlustes, koostöös kolmandate riikidega, Eesti teaduse rahvusvahelist tutvustamist ning turundustegevusi.

Teadustöötajate rahvusvahelises teadmusloomes osalemise toetamine, sh

- **„Mobilitas 3.0”** raames toetatakse teaduse rahvusvahelistumist: rahastatakse Eestisse tulevaid järeldoktooreid, ERC granditaotluste ettevalmistamist, Euroopa Teadusruumi, Innovaatilise Liidu ja Euroopa

Horisondi algatustes osalemist. Jätkatakse Eesti teaduse rahvusvahelist tutvustamist sh "Research in Estonia" tegevusi. • Tagatakse Eesti riigi kaasrahastus EL raamprogrammi „Teaming for Excellence“ rahastuse pälvinud projektidele, mille eesmärk on koos Euroopa juhtivate teadusasutustega arendada välja silmapaistava tasemega uusi tippkeskusi madalama innovatsioonivõimekusega riikides. Eesti tegutseb kolm Teaming tippkeskust: FinEst Twins (FinEst Centre for Smart Cities), DIGIBIO („Centre for Digitalisation of Biology Towards the Next-Generation of Biosustainable Products“) ja TeamPerMed („Centre For Data Enriched Medicine“). Rahvusvahelise teaduskoostöö algatuste toetamine, sh • ETAG-i välisteaduskoostöö tegevustoetus. Ministeeriumideüleses ja partneritevahelises koostöös tagatakse Eesti osalemine Euroopa teadusruumi algatustes (sh teadustegevuse ühiskavandamises, Euroopa innovatsioonipartnerluses, Balti ja Põhjala ühisruumi algatustes, ning Eesti TA-programmide avatus rahvusvaheliseks koostööks vastastikku kasulikel alustel, arendatakse kahepoolseid koostöövõimalusi ja ühiseid algatusi kolmandate riikide teadlaste ja teadusasutustega). • Rahvusvaheliste koostöölepingute toetamine ja rahvusvaheliste teadusorganisatsioonide liikmemaksud. Tegevuste kaudu tagatakse Eesti liikmelisusest tulenevate kohustuste täitmine rahvusvahelises teadmuskoostöös, sh Euroopa Neutronkiirgusallika European Spallation Source (ESS) rajamisel ning ülalpidamiskulude katmisel ning Euroopa Kõrgjõudlusega andmetöötluse ühissettevõttes (EuroHPC) ning võimaldatakse Eesti teadlaste osalemist Euroopa Tuumauuringute Organisatsiooni, Euroopa Kosmoseagentuuri, Euroopa Molekulaaruuringute Labori ja teiste samalaadsete organisatsioonide tegevuses.	Teenus 1.3. Ministeeriumi vastutusvaldkondadele vajaliku teadus- ja arendustegevuse toetamine Ministeeriumi vastutusvaldkondadele vajaliku teadus- ja arendustegevuse toetamine, sh rakendatakse HTM valdkondlikke teadus- ja arendustegevuse programme humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonnas, mis toetavad TAIE fookusvaldkonna „Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum“ sihtide täitmist ja teekaardil toodud prioriteetsete teadus- ja arendussuundade edenemist. Programmid toetavad poliitikavajadustest tulenevate eesti keele, ajaloo, ühiskonna, hariduse ja kultuuri kõrge teadusliku tasemega uuringuid, keeletehnoloogiliste lahenduste arendamist ja soodustatakse nende võimalikult laialdast rakendamist. • Programm "Eesti keel ja kultuur digiajastul" • Programm "Eesti keeletehnoloogia" • Haridusvaldkonna teadus- ja arendustegevuse programm
---	--

Tegevus 2. Teadustaristu

Tegevuse eesmärk on kindlustada kõrgel tasemel teadustöö tegemiseks vajalik ligipääs kvaliteetsele teadustaristule ning taristu teenuste arendamine ja pakkumine.

Riiklikult oluliste teadustaristute toetust saab kasutada nii igapäevaseks tegevustoetuseks kui ka vajalike investeeringute tegemiseks, aga ka ligipääsuks rahvusvaheliselt tähtsatele teadustaristutele. Toetatakse nii taristute haldamist, teenuste arendamist kui laborite akrediteerimist, et muuta teadustaristu kättesaadavaks nii ettevõtetele kui avalikule sektorile. Lisaks tagatakse programmist teadlastele **juurdepääs** teadustöö tegemiseks vajalikele **andmetele ja teadustulemustele**, mis hõlmab andmearhiivide ja -kogude ning teadusraamatukogude tegevust ja oluliste teadusandmebaaside kasutamise võimaldamist.

Tegevuse mõõdikud*	Tegelik		Sihttase				
	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030
Täiustatud uuringutealase taristuga asutustes töötavate teadurite arv (mõõdik vähemalt kuni 2023. a)**	***						

*Kavas on välja töötada teadustaristu kasutamist näitav mõõdik, mille metoodika, baas- ja sihttasemed seatakse hiljemalt 2027. a

** EL tõukefondide meetme aruannete alusel

*** 2024.a ei mõõdetud, kuna SF periood lõppes

Teenus 2.1. Teadustööks vajaliku taristu toimimise ja selle kasutamise toetamine
Riikliku tähtsusega teadustaristu toetamine, sh - Toetatakse riikliku tähtsusega teadustaristuobjektide arendamist, käigushoidmist, investeeringuid ning rahvusvahelist taristute alast koostööd sh Eesti osalemist ESFRI teekaardi jt rahvusvahelistes teadustaristutes. Lisaks taristuobjektide rajamise (sh ehitamine, kaasajastamine, laboriseadmed ja aparatuur) toetamisele toetatakse teadustaristu abil pakutavate teenuste väljaarendamist ja taristuga seotud, andmebaasidega seotud tegevusi jms. Tagatakse EENET-i tegevustoetus, sh liikmemaksud ja ETAIS tegevustoetus ja investeeringutoetus. Teadustööks vajaliku taristu kasutamise toetamine, sh - Tagatakse Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS) toimimine ja arendamine - Toetatakse teadusraamatukogude teavikute hankimist ja elektrooniliste teadusandmebaaside ühishankeid.

Juhtimiskorraldus

Teadussüsteemi programmi on koostanud ja selle eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium.

Programmi elluviimisele panustab peale HTM-i SA Eesti Teadusagentuur ning avalik õiguslikud ja riigi evalveeritud teadus- ja arendusasutused, ülikoolid ja evalveeritud rakenduskõrgkoolid.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutab HTM. Programmi juhtimist koordineerib TAI juhtkomisjon, mille liikmed on teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonisüsteemi ning ettevõtlus- ja avaliku sektori esindajad. TAI juhtkomisjoni koosolekud toimuvad vähemalt kaks korda aastas, kevadel ja sügisel. Täpsem ajakava lepitakse kokku juhtkomisjoni liikmetega.

Programmi juhtimistasandid on programm ja tegevus. Teenuste juhtimine on asutuse planeerimistasand.

- **Programmi eesmärgi** saavutamise eest vastutab kantsler (koos asekancleritega).
- **Programmi tegevuste** elluviimise ja eesmärgi saavutamise eest vastutab osakonnajuhataja.

LISA 1. 2025. a programmi ja programmi tegevuste eelarve täitmine

Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtluse tulemusvaldkonnas oli Haridus- ja teadusministeeriumi algne eelarve 245,1 miljonit eurot, lõplikuks eelarveks kujunes 248,3 miljonit. Eelarve jäägiks kujunes 17,4 miljonit eurot, millest piirmääraga vahendid olid 9,1 miljonit eurot.

Jäägi põhjustas Teamingu programmi kaasrahastus, kus Vabariigi Valitsuse poolt on seitsmeks aastaks otsustatud riiklik garantii teaming-tippkeskuste projektide rahastamiseks, väljamaksed jagunevad aastati erinevalt. Lisaks põhjustavad tekkepõhises eelarves jäägi haridusteaduste programmi vahendid, kus on tehtud pikaajalised lepingud ning ülikoolide teadusandmebaaside kasutuslitsentside ja riiklikult oluliste teadustaristute tegevustoetuse ettemaksed (tegevused on plaanipäraselt ellu viidud kuid tekkepõhised kulud tekivad 2026. aastal).

Detailne info ülekantud riigieelarve vahendite kohta on haridus- ja teadusministri käskkirja „2025. aasta riigieelarve vahendite ülekandmine 2026. aastasse“ seletuskirjas.

Tuludest sõltuvate kulude eelarve jääk oli 8,2 miljonit eurot, täideti 80 protsenti eelarvest.

2024. aastast kanti 2025. aastasse üle 8,5 miljonit eurot. Detailne info ülekantud riigieelarve vahendite kohta on haridus- ja teadusministri käskkirja „2024. aasta riigieelarve vahendite ülekandmine 2025. aastasse“ seletuskirjas.

Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelisest reservist eraldati ministeeriumile 2,8 miljonit eurot struktuuritoetuste tagasinõudeks

Teadussüsteemi programmi ja programmi tegevuste 2025. a eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Tegevus 1. Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine	-196 052	-198 061	-191 130
Tegevus 2. Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine	-16 325	-16 460	-11 028
Programmi kulud kokku	-212 377	-214 520	-202 158